

УДК 333.714(477.417)

<https://doi.org/10.53904/1682-2374/2024-26/3>

**І.І. Мойсієнко^{1,2}, О.Р. Баранський³, Ю.А. Град¹, В.І. Діденко⁴,
Я.П. Дідух⁵, Н.В. Диренко⁶, І.Ю. Костіков^{4,7}, Р.В. Лисенко⁸, В.В. Шаповал²**

¹*Херсонський державний університет*

вул. Шевченка, 14, м. Івано-Франківськ, 77333 Україна

²*Біосферний заповідник "Асканія-Нова" імені Ф.Е. Фальц-Фейна НААН*

вул. Метрологічна, 12, м. Київ, 03143 Україна

³*Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка НАН України*

вул. Садово-Ботанічна, 1, м. Київ, 01014 Україна

⁴*Національний науковий центр "Інститут бджільництва імені П.І. Прокоповича" НААН*

вул. Академіка Заболотного, 19, м. Київ, 03143 Україна

⁵*Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України*

вул. Терещенківська, 2, м. Київ, 01004 Україна

⁶*Українське ботанічне товариство*

вул. Терещенківська, 2, м. Київ, 01004 Україна

⁷*Державний науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України*

вул. Богомольця, 10, м. Київ, 01601 Україна

⁸*Інститут зоології імені І.І. Шмальгаузена НАН України*

вул. Б. Хмельницького, 15, м. Київ, 02000 Україна

¹e-mail: ivan.moysiienko@gmail.com

²e-mail: shapoval_botany@ukr.net

³e-mail: abaransky@ukr.net

⁴e-mail: vitaliidadidenko14@gmail.com

⁵e-mail: ya.didukh@gmail.com

⁷e-mail: avern25@i.ua

¹<https://orcid.org/0000-0002-0689-6392>

¹<https://orcid.org/0009-0002-5899-6798>

²<https://orcid.org/0000-0003-0443-663X>

³<https://orcid.org/0000-0002-9808-1990>

⁴<https://orcid.org/0000-0002-5947-2307>

⁵<https://orcid.org/0000-0002-5661-3944>

⁶<https://orcid.org/0009-0008-5802-0174>

⁷<https://orcid.org/0000-0002-6071-7105>

⁸<https://orcid.org/0000-0002-8754-7708>

ПЕРСПЕКТИВНІ ЗАПОВІДНІ ОБ'ЄКТИ В ОКОЛИЦЯХ СЕЛА ОБУХОВИЧІ ВИШГОРОДСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ (УКРАЇНА)

Заказник, пам'ятка природи, Червона книга України, раритетні біотопи, Обуховичі

ПЕРСПЕКТИВНІ ЗАПОВІДНІ ОБ'ЄКТИ В ОКОЛИЦЯХ СЕЛА ОБУХОВИЧІ ВИШГОРОДСЬКОГО РАЙОНУ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ. І.І. Мойсієнко, О.Р. Баранський, Ю.А. Град, В.І. Діденко, Я.П. Дідух, Н.В. Диренко, І.Ю. Костіков, Р.В. Лисенко, В.В. Шаповал. – У статті представлені результати польових досліджень, проведених у 2023–2024 роках на території Київської області, в околицях сіл Обуховичі та Станішівка Вишгородського району, а також у межах Обуховицького і Жеревського лісництв. Метою роботи було виявлення та дослідження цінних у природоохоронному відношенні територій, які є перспективними для створення нових заповідних об'єктів. У ході досліджень здійснено 8 виїздів, під час яких складено 20 флористичних списків у застосунок Vegarr, підготовлено GBIF-датасет, що включає 828 знахідок 322 видів судинних рослин та зафіксовано 3535 спостережень 693 видів у iNaturalist. Зібрано зразки бджіл для аналізу у ННЦ "Інститут бджільництва імені П.І. Прокоповича". Проведені дослідження дозволили запропонувати створення десяти нових заповідних об'єктів. Серед них три ландшафтних заказники місцевого значення: "Зінчина Лоза" (13 га), який включає одноіменне трав'яне болото та прилеглі ліси; урочище "Ніновичі" (37 га), що охоплює три прилеглі трав'яні болота; "Долина пам'яті Максима Козачини" (114 га), який включає заплаву та борову терасу річки Мурава. Серед запропонованих об'єктів також сім ботанічних пам'яток природи місцевого значення: "Діброва на розі" (5 га), що представлена ві-

ковими дубово-сосновими насадженнями; "Станішівський Курган" (0,2 га), що включає курган із охоронною зоною 10 м завширшки із трьома віковими дубами. Також пропонується взяти під охорону п'ять вікових дубів: "Станішівський дуб" з обхватом стовбура 5,0 м, "Грабський дуб" з обхватом 4,39 м в урочищі Грабське, "Дуб-Вулик" з обхватом стовбура 3,7 м, де спостерігаються рідкісні поліські темні бджоли, "Дуб Кузьми" в урочищі Ніновичі з обхватом 3,1 м і "Зінчин Дуб" в урочищі Городище з обхватом стовбура 3,69 м. Запропоновані заповідні об'єкти сприятимуть збереженню популяцій 27 рідкісних видів рослин, тварин і грибів, серед них *Dactylorhiza incarnata*, *Epipactis helleborine*, *E. palustris*, *Lilium martagon*, *Neottia nidus-avis*, *Platanthera bifolia*, *P. chlorantha* (Червона книга України), *Calla palustris*, *Digitalis grandiflora*, *Lycopodium clavatum*, *Polemonium caeruleum*, *Veratrum lobelianum* (Червоний список Київської області); один вид грибів *Grifola frondosa* (Червона книга України); рідкісні тварини *Alces alces*, *Anax imperator*, *Bombus pomorum*, *Castor fiber*, *Catocala fraxini* (Червона книга України), а також *Emys orbicularis*, *Lacerta agilis* та *Rana arvalis*, що занесені до списку охоронюваних видів Додатку 2 Бернської конвенції. Створення запропонованих заповідних об'єктів має велике значення для збереження біорізноманіття регіону.

PROPOSED NATURE RESERVES AROUND THE VILLAGE OF OBUKHOVYCHI, VYSHGOROD DISTRICT, KYIV REGION. I.I. Moysiienko, O.R. Baransky, Yu.A. Grad, V.I. Didenko, Ya.P. Didukh, N.V. Dyrenko, I.Yu. Kostikov, R.V. Lysenko, V.V. Shapoval. –

This article presents the results of field research conducted in 2023–2024 in the Kyiv region, specifically in the vicinity of the villages Obukhovychi and Stanishivka, as well as within the boundaries of the Obukhovychi and Zherev forestries. The study's primary goal was to identify and explore ecologically valuable areas with the potential for establishing new protected areas. During the study, eight field expeditions were carried out, resulting in the compilation of 20 floristic lists using the Vegapp application, the creation of a GBIF data set containing 828 records for 322 species of vascular plants, and the documentation of 3,535 observations of 693 species in iNaturalist. Additionally, bee samples were collected for analysis at the National Scientific Center "P.I. Prokopovych Beekeeping Institute". Based on the research findings, the creation of ten new protected areas is proposed. These include three local landscape reserves: "Zinchyna Loza" (13 ha), encompassing the eponymous herbaceous wetland and surrounding forests; "Ninovychi" (37 ha), which incorporates three adjacent herbaceous wetlands; and "Dolyna pamiati Maksyma Kozachyny" (114 ha), featuring the floodplain and pine terrace of the Murava River. The proposed sites also include seven local botanical natural monuments: "Dibrova na rozi" (5 ha), characterized by old-growth oak and pine stands; "Stanishivskiy Kurhan" (0.2 ha), comprising a burial mound with a 10-meter protective zone and three old oak trees. In addition, the protection of five ancient oak trees is recommended: "Stanishivskiy Dub" with a trunk circumference of 5.0 m; "Hrabskiy Dub" with a trunk circumference of 4.39 m in the Hrabske area; "Dub-Vulyk" with a trunk circumference of 3.7 m, which harbors rare Polissian dark bees; "Kuzma's Oak" with a trunk circumference of 3.1 m in the Ninovychi area; and "Zinchyn Dub" with a trunk circumference of 3.69 m in the Horodyshche area. The proposed protected areas are expected to safeguard populations of 27 rare plant, animal, and fungal species. These include plant species such as *Dactylorhiza incarnata*, *Epipactis helleborine*, *E. palustris*, *Lilium martagon*, *Neottia nidus-avis*, *Platanthera bifolia*, *P. chlorantha* (Red Data Book of Ukraine), *Calla palustris*, *Digitalis grandiflora*, *Lycopodium clavatum*, *Polemonium caeruleum*, and *Veratrum lobelianum* (Red List of Kyiv Region). A notable fungal species, *Grifola frondosa* (Red Data Book of Ukraine), as well as rare animal species such as *Alces alces*, *Anax imperator*, *Bombus pomorum*, *Castor fiber*, and *Catocala fraxini* (Red Data Book of Ukraine) and *Emys orbicularis*, *Lacerta agilis*, *Rana arvalis* (Annex 2 of the Bern Convention), were also identified. Establishing the proposed protected areas is of great importance for preserving the region's biodiversity.

Перший автор статті є уродженцем села Обуховичі, що природно спонукало до пошуку в його околицях, окрім існуючих та відомих об'єктів природно-заповідного фонду, інших цінних природних територій з раритетними представниками біологічного різноманіття, рідкісними біотопами тощо. До цього часу знання та відомості про природоохоронну цінність даної території були обмеженими (професійних досліджень не проводилось). Лише у 2022 році, у зв'язку з тимчасовою окупацією м. Херсону та вимушеною релокацією до села Білогородка, що неподалік м. Києва, випала нагода здійснити плано-мірні обстеження біорізноманіття малої батьківщини. Протягом 2023–2024 років було здійснено декілька експедиційних виїздів, до яких долучились також колеги-науковці та студенти (усі вони є співавторами цієї статті). Хоча нами була обстежена тільки частина території і ми плануємо продовжити дослідження в наступні роки, вже на поточному

етапі вдалося виявити низку цікавих у природоохоронному відношенні об'єктів, на яких відмічено раритетні види рослин, тварин, грибів і біотопів та кілька вікових дерев, вартіх індивідуальної уваги природоохоронців.

Село Обуховичі входить до складу Іванківської селищної територіальної громади Вишгородського району Київської області. Згідно з геоботанічним районуванням України територія досліджень належить до Народицько-Іванківського району Києвополіського округу Поліської підпровінції Східноєвропейської провінції (Геоботанічне..., 1977; Дідух, Шеляг-Сосонко, 2003). Характерними рисами місцевих ландшафтів є слабо почленований рельєф, значне поширення воднольодовикових піщаних відкладів, велика заболоченість (Барановський, 2006; Бондарчук, 1959; Григора та ін., 2005; Фіторізноманіття..., 2006). Через село протікає три малі річки: Мурава (12 км завдовжки) з притоками Рєгезня (Рогозня) та Межилиця, Бичок (5 км) з притокою Малий Бичок та Збинка (4,5 км); усі вони впадають у північно-східній околиці села в річку Болотну, ліву притоку річки Тетерев, яка належить до басейну Дніпра і є його притокою першого порядку. Річкові долини широкі і слабо врізані. Надзаплавна тераса має нечіткі зовнішні межі (Каталог..., 1957).

Матеріали і методи досліджень

Дослідження проводились в околицях сіл Обуховичі і Станішівка (в межах земель колишньої Обуховицької сільської ради) та на території Обуховицького і Жеревського лісництв. Всього було здійснено 8 виїздів: 22.08.2023, 27.03.2024, 04.04.2024, 10–11.05.2024, 18.07.2024, 05–06.08.2024, 14.09.2024 та 13.10.2024. В усіх виїздах брав участь перший автор статті, інші автори – по одному разу – тричі. У ході досліджень було складено 20 флористичних списків у застосунку Vegapp, на основі яких опубліковано датасет у базі відкритих даних про біологічне різноманіття GBIF, що включає 828 знахідок 322 видів судинних рослин (Moysiyeenko et al., 2024). Також було здійснено 3535 спостережень 693 видів у застосунку iNaturalist (<https://www.inaturalist.org>). Зібраний гербарний матеріал рослин був опрацьований та зберігається в гербарії Херсонського державного університету (KHER) та в гербарії Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України (KW). Зібрані зразки бджіл були досліджені в ННЦ "Інститут бджільництва імені П.І. Прокоповича" НААН. Вимірювання обхвату вікових дерев здійснювалося рулеткою на висоті 1,3 м, висота дерев встановлювалася за допомогою висотоміра Halgöf EC-II-D. Вимірювання відстаней і площ та підготовка картографічних матеріалів проводились за допомогою застосунків Google Earth Pro та QGIS.

Результати досліджень та їх обговорення

На сьогодні на території Обуховицького лісництва існує два заповідні об'єкти: ландшафтний заказник місцевого значення "Гайдамацьке болото" та ботанічна пам'ятка природи місцевого значення "Сосново-дубові насадження" (Василіук та ін., 2012). За результатами оригінальних досліджень та відповідно до норм Закону України "Про природно-заповідний фонд України" (Закон..., 1992) підготовлені наукові обґрунтування для створення ще 10 заповідних об'єктів: заказники "Зінчина Лоза", "Ніновичі", "Долина пам'яті Максима Козачини" та пам'ятки природи "Діброва на розі", "Станішівський Курган", "Станішівський дуб", "Грабський дуб", "Дуб-Вулик", "Дуб Кузьми" та "Зінчин Дуб" (рис. 1, 2).

Нижче наводимо стислу характеристику проєктованих заповідних об'єктів із зазначенням їх назви, категорії, обґрунтування назви, розташування, координат центру, характеристики природної цінності.

Ландшафтний заказник місцевого значення "Зінчина Лоза" (рис. 3: а). Розташування: Київська область, Вишгородський район, 0,6 км на схід від села Шевченкове. Координати: 50.9540941°N, 29.7006136°E. Площа – 13 га. Назва болота "Зінчина Лоза" (місцеві мешканці наразі називають "Зінина Лоза") згадується ще в XIX ст. в легенді при описі містечка Іванків (Rulikowski, 1882). Легенда пов'язує Зінчине городище у с. Обуховичах та варіант легенди про св. Ольгу, згідно з якою княгиня Ольга з військом потрапила в облогу в Зінчиному городищі та загинула в бою, захищаючи його. Зазначається також, що недалеко від цього городища є місце, що має назву "Зінчина лоза". Біля болота Зінчина Лоза дійсно є старовинне середньовічне городище. Проєктований ландшафтний

Рисунок 1. Перспективні заповідні об'єкти:

a) – "Зінчина лоза", b) – "Ніновичі", c) – "Долина пам'яті Максима Козачини" (ландшафтні заказники місцевого значення); d) – "Діброва на розі" (пам'ятка природи місцевого значення) (фото Іван Мойсієнко).

Figure 1. Proposed protected areas:

a) – "Zinchyna Loza", b) – "Ninovychi", c) – "Dolyna pamiati Maksyma Kozachyny" (local landscape reserves), d) – "Dibrova na rozi" (local natural monument) (photo by Ivan Moysiienko).

Рисунок 2. Перспективні пам'ятки природи: а) – "Дуб Кузьми", б) – "Дуб-Вулик", с) – "Зінчин дуб", d) – "Станішівський дуб", е) – "Грабський дуб", f) – "Станішівський курган" (фото Іван Мойсієнко).

Figure 2. Proposed natural monuments: a) – "Dub Kuzmy", b) – "Dub-Vulyk", c) – "Zinchyn Dub", d) – "Stanishivskiy Dub", e) – "Hrabskiy Dub", f) – "Stanishivskiy Kurhan" (photo by Ivan Moysiienko).

заказник планується створити на основі трав'яного болота та оточуючих його лісів. На території представлені досить різноманітні біотопи (див. рис. 1: а): осокові та очеретяні трав'яні болота, заболочені зарості чагарникових верб, вербові та вільхові заболочені ліси, дубово-грабові ліси. В тому числі тут представлені раритетні біотопи, які включені до Резолюції № 4 Бернської конвенції (D5.2 Зарості крупних осокових переважно без застою води; G1.A1 Ліси *Quercus* – *Fraxinus* – *Carpinus betulus* на евтрофних і мезотрофних ґрунтах; G1.41 Заболочені вільхові ліси на некіислому торфї) (Національний каталог..., 2018). Болото є місцем перебування лося (*Alces alces* L.), також тут локалізується поселення бобрів (*Castor fiber* L.). В оточуючих болото лісах виявлено три види орхідей, які включені до Червоної книги України (2009а): гніздівка звичайна *Neottia nidus-avis* (L.) Rich., коручка чемерникоподібна *Epipactis helleborine* (L.) Crantz та любка дволиста *Platanthera bifolia* (L.) Rich. Дубово-грабовий ліс у західній частині урочища характеризується великою кількістю вікових дубів, до 3,5–3,9 м в обхваті.

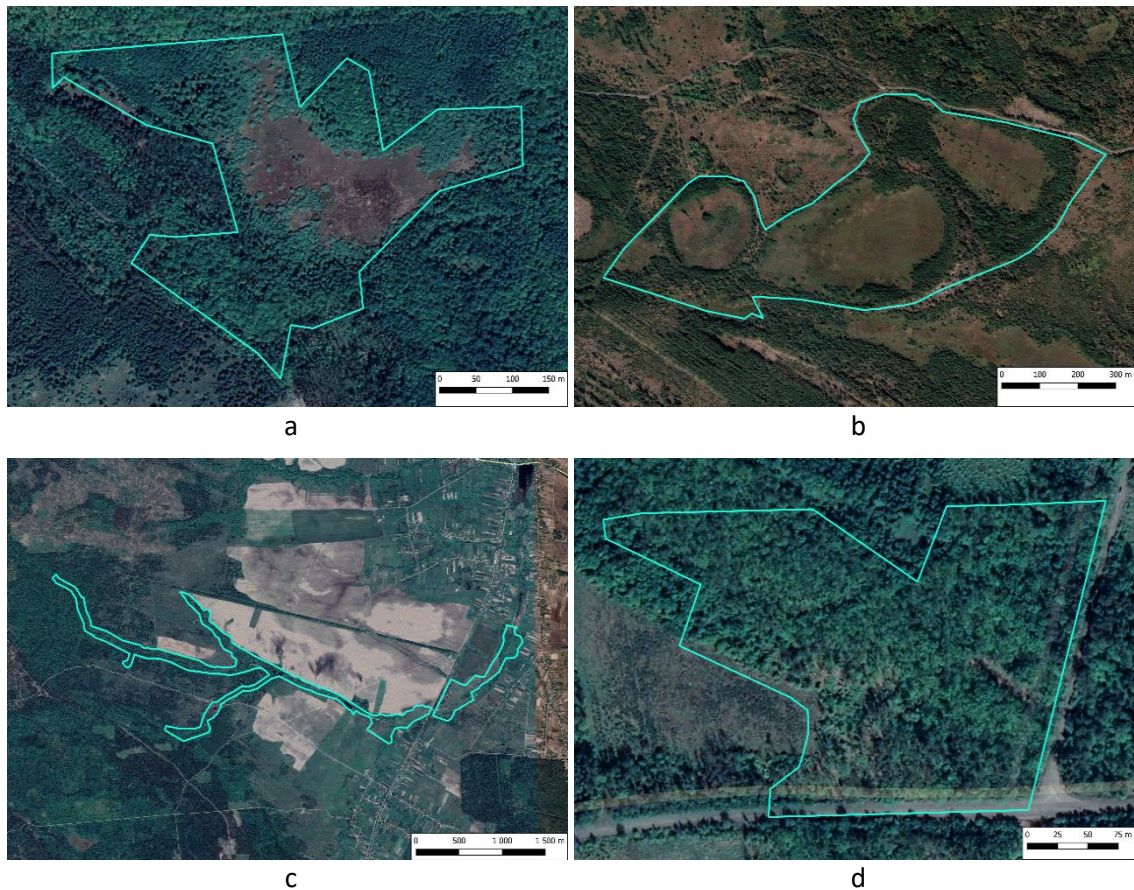

Рисунок 3. Межі перспективних заповідних об'єктів: а) – "Зінчина лоза", б) – "Ніновичі", с) – "Долина пам'яті Максима Козачини" (ландшафтні заказники місцевого значення); д) – "Діброва на розі" (пам'ятка природи місцевого значення).

Figure 3. Boundaries of the proposed protected areas: a) – "Zinchyna Loza", b) – "Ninovychi", c) – "Dolyyna pamiaty Maksyma Kozachyny" (local landscape reserves); d) – "Dibrova na rozi" (local natural monument).

Ландшафтний заказник місцевого значення "Ніновичі" (див. рис. 3: б). Розташування: Київська область, Вишгородський район, 1,4 км на схід від села Обуховичі. Координати: 51.0088708°N, 29.8196566°E. Орієнтовна площа – 41 га. Перспективний заказник розташований на північно-східній околиці села Обуховичі, неподалік від ґрунтової дороги до села Макарівка. Назва заказника зумовлена тим, що, як видно на картах XIX ст., у цьому районі розміщувався хутір Малі Ніновичі або урочище Ніновичі. Заказник включає три розташовані майже впритул болота. Назв боліт нам поки що встановити не вдалося, тому умовно називаємо їх за особливостями географічних розташувань: "Східне" (овальної форми, 350 × 200 м), "Середнє" (еліптичної форми, 520 × 260 м) та "Західне" (округле, 215 м в діаметрі). Болота осокові, в їх рослинному покриві домінують, або принаймні відіграють значну роль, осока гостра *Carex acuta* L., о. дерниста *C. cespitosa* L., о. річкова *C. riparia* Curtis, о. чорна *C. nigra* (L.) Reichard, о. несправжньосмикавцева *C. pseudocyperus* L. У складі болотного різнотрав'я часто трапляються підмаренник болотяний *Galium palustre* L., вовконіг європейський *Lycopus europaeus* L., вербозілля звичайне *Lysimachia vulgaris* L., плакун верболистий *Lythrum salicaria* L., смовдь болотяна *Peucedanum palustre* (L.) Moench, шоломниця звичайна *Scutellaria galericulata* L. тощо. У локальних зниженнях домінантами виступають очерет звичайний *Phragmites australis* (Cav.) Trin. ex Steud., поріз вузьколистий *Typha angustifolia* L., р. широколистий *T. latifolia* L. Серед трав'янистих заростей поодинокі або невеликими групами трапляються дерева: вільха чорна *Alnus glutinosa* (L.) Gaertn., береза повисла *Betula pendula* Roth, – та чагарники: крушина ламка *Frangula alnus* Mill., верба попеляста *Salix cinerea* L. (див. рис. 1: б). Значна частина площі

боліт належить до біотопів Резолюції № 4 Бернської конвенції (D5.2 Зарості крупних осокових переважно без застою води) (Національний каталог..., 2018). По периферії болота оточені заболоченими вільховими лісами, які належать до біотопів Резолюції № 4 Бернської конвенції (G1.41 Заболочені вільхові ліси на некіислому торфі), або луками (Національний каталог..., 2018). Натомість на луках виявлена чисельна популяція пальчатокорінника м'ясо-червоного *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó, а також у невеликій кількості відмічена коручка болотна *Epipactis palustris* (L.) Crantz. Серед охоронюваних видів тварин відмічено лося звичайного *Alces alces* Linnaeus, 1758, занесений до Червоної книги України (2009б), ящірку прудку *Lacerta agilis* Linnaeus, 1758 та жабу гостроморду *Rana arvalis* Nilsson, 1842, що занесені до списку охоронюваних видів Додатку 2 Бернської конвенції.

Ландшафтний заказник місцевого значення "Долина пам'яті Максима Козачини" (див. рис. 3: с). Розташування: Київська область, Вишгородський район, околиці сіл Обуховичі та Станішівка. Координати: 50.96752°N, 29.7559529°E. Площа заказника – 99,73 га. Назва заказника покликана вшанувати пам'ять першої жертви новітньої російської агресії серед православних священників – отця Максима Козачини. З 2000 року отець Максим служив настоятелем парафії Різдва Пресвятої Богородиці в с. Розважів Вишгородського району Київської області. Коли у 2014 році почалася війна на сході країни, їздив на передову як капелан, підтримував бійців молитвою і словом. Отець Максим був розстріляний 26 березня 2022 року в рясі у цивільному автомобілі на перехресті автодороги біля селища Іванків. Саме Максим Козачини був ініціатором створення тут заповідного об'єкту. Він звернувся до першого автора статті у 2018 році з проханням створити заповідний об'єкт на луках в околицях села Станішівка. Заповідання отець Максим розглядав, як спосіб захистити людські пасовища та сінокоси від приватизації. На його прохання у 2018 році першим автором цієї статті разом з науковцями Інституту зоології імені І.І. Шмальгаузена НАН України Олексієм Василюком та Василем Костюшиним було розроблено наукове обґрунтування створення ландшафтного заказника "Станішівські Луки" площею 94,1 га (Мойсієнко та ін., 2018). Однак, заказник так і не був створений. Проведені у 2024 році дослідження показали, що заплава річки Мурава в околицях села Обуховичі також має велике природоохоронне значення, тому ми пропонуємо збільшити площу проектного заказника "Станішівські Луки" шляхом включення цієї території до складу останнього. Проектований заказник включає заплаву річки Мурава та її борову терасу (див. рис. 1: с). Рослинність заказника досить різноманітна. Тут представлені такі її типи: водна, болотна, заплавно-лісова, заплавно-чагарникова, лучна та псамофітна. Флора проектного заказника за попередніми даними налічує понад 200 видів судинних рослин. Пропонований для охорони об'єкт містить цінний ландшафт малих річкових долин Полісся. Даний об'єкт має водоохоронне значення для збереження водних ресурсів місцевого рівня. Також він має господарське значення, як місце зростання багатьох видів, корисних для людини рослин (лікарських, технічних), а також як пасовище та сінокіс. Створення ландшафтного заказника місцевого значення "Долина пам'яті Максима Козачини" зумовлене значною концентрацією тут видів рослин та тварин, що підлягають охороні. На території проектного заказника "Станішівські Луки" виявлено 5 видів, що включені до Червоної книги України (2009а, 2009б), в тому числі 2 види судинних рослин (любка зеленоквіткова *Platanthera chlorantha* (Custer) Rchb., пальчатокорінник м'ясо-червоний *Dactylorhiza incarnata*) та 3 види тварин (дозорець-імператор *Anax imperator*, стрічкарка блакитна *Catocala fraxini*, джміль яскравий *Bombus pomorum*) (Мойсієнко та ін., 2018). Кілька видів тварин охороняються згідно з міжнародною Бернською конвенцією (Конвенція..., 1998), зокрема бобер європейський *Castor fiber*, болотяна черепаха європейська *Emys orbicularis* (Мойсієнко та ін., 2018). Загалом, згідно з міжнародними конвенціями охороняється 6 видів тварин та 2 види рослин (конвенція СІТЕС: *Dactylorhiza incarnata* та *Platanthera chlorantha*). На регіональному рівні охороняються 4 види рослин: синюха голуба *Polemonium caeruleum* L., чемериця Лобелієва *Veratrum lobelianum* Bernh., образки болотяні *Calla palustris* L. та плаун звичайний *Lycopodium clavatum* L., які включені до Червоного списку Київської області (Офіційні переліки..., 2012). Також на території проектного заказника представлені раритетні біотопи, що включені до біотопів Резолюції № 4 Бернської конвенції (E2.2 Рівнинні та низькогірні сінокісні луки; G1.11 Прирічкові вербові ліси) (Національний каталог..., 2018).

Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення "Діброва на розі" (див. рис. 3: d; рис. 4: 7). Розташування: Київська область, Вишгородський район, 0,3 км на схід від села Ставрівка. Координати: 50.9253096°N, 29.7357298°E. Площа пам'ятки – 6,7 га. Проектована пам'ятка природи розташовується на території Жеревського лісництва, біля дороги на Іванків, перед поворотом на село Станішівка. Діброва впритул прилягає до асфальтованих доріг, які по суті є її південною та східною межами. Діброва є віковими дубово-сосновими насадженнями (див. рис. 1: d), досить світлими, особливо в південній частині. Розріджений ліс має дуже високе видове багатство (до 50 видів в описі). У тому числі тут зростають 4 види, що охороняються: гніздівка звичайна *Neottia nidus-avis*, коручка чемерникоподібна *Epipactis helleborine*, лілія лісова *Lilium martagon* L. (Червона книга..., 2009a) та наперстянка великоквіткова *Digitalis grandiflora* Mill. (Охоронні переліки..., 2012). Біотоп охороняється на Європейському рівні, оскільки включений до Резолюції № 4 Бернської конвенції (G1.7 Термофільні листопадні ліси) (Національний каталог..., 2018). З охоронюваних видів тварин зустрічається жаба гостроморда *Rana arvalis* Nilsson, 1842 (Додаток 2 Бернської конвенції) та жовна чорна *Dryocopus martius* Linnaeus, 1758 (Додаток 3 Бернської конвенції).

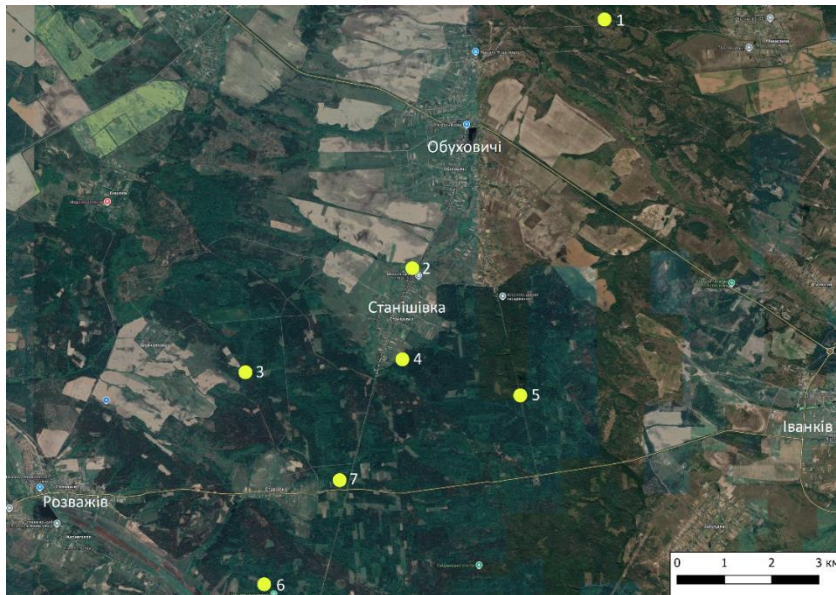

Рисунок 4. Картосхема розташування перспективних пам'яток природи: 1 – "Дуб-Вулик", 2 – "Станішівський Курган", 3 – "Дуб Кузьми", 4 – "Грабський дуб", 5 – "Зінчин Дуб", 6 – "Станішівський дуб", 7 – "Діброва на розі".

Figure 4. Map of the location of proposed natural monuments: 1 – "Dub-Vulyk", 2 – "Stanishivskiy Kurhan", 3 – "Dub Kuzmy", 4 – "Hrabsky Dub", 5 – "Zinchyn Dub", 6 – "Stanishivskiy Dub", 7 – "Dibrova na rozi".

Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення "Станішівський Курган" (див. рис. 2: d; рис. 4: 2). Розташування: Київська область, Вишгородський район, село Станішівка, сільський цвинтар. Координати: 50.9662466°N, 29.7560263°E. Площа – 0,2 га. Проектована пам'ятка природи є частиною діючого цвинтаря села Станішівка, яка наразі за основним призначенням активно не використовується. Основу пам'ятки становить курган 2,1 м заввишки та 34 м в діаметрі з охоронною зоною 10 м завширшки. Верхівка кургану та верхня частина схилів вкрита трав'янистою рослинністю, у тому числі за участю ряду досить рідкісних для цього регіону лучно-степових рослин: гадючник звичайний *Filipendula vulgaris* Moench, материнка звичайна *Origanum vulgare* L., буквиця лікарська *Betonica officinalis* L., ластовень звичайний *Vincetoxicum hirundinaria* Medik. тощо. Нижня частина схилів та підніжжя кургану заросла деревами та чагарниками. До того ж, на кургані або в його охоронній зоні зростають три вікові екземпляри дуба звичайного *Quercus robur* L. 3,05 м в обхваті та 25 м заввишки; 3,0 м в обхваті та 26 м заввишки; 2,8 м в об-

хваті та 21 м заввишки. У ході обстеження 14 вересня 2024 року під найтовстішим дубом був виявлений гриб грифола листувата *Grifola frondosa* (Dicks.: Fr.) Gray., включений до Червоної книги України (2009а).

Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення "Станішівський дуб" (див. рис. 2: d; рис. 4: 6). Розташування: Київська область, Вишгородський район, 0,23 км на схід від села Станішівка. Координати: 50.94891°N, 29.75308°E. Проектована пам'ятка природи являє собою вікове дерево дуба звичайного *Quercus robur* 5,0 м в обхваті та 27,5 м заввишки.

Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення "Грабський дуб" (див. рис. 2: e; рис. 4: 4). Розташування: Київська область, Вишгородський район, 1,3 км на північ від села Жерева. Координати: 50.9063698°N, 29.7113699°E. Проектована пам'ятка природи являє собою вікове дерево дуба звичайного *Quercus robur* 4,39 м в обхваті. Вікове дерево знаходиться в урочищі Грабське, поряд з існуючим заповідним об'єктом – пам'яткою природи "Соснові насадження". Із західної сторони впритул до дуба прилягає ділянка суцільної рубки. "Грабський дуб" теж потрапив у зону суцільної рубки, однак майстер лісу Карл Феліксівич Кучинський зберіг дуб, промовивши, що це буде пам'ять про нього (І.Л. Рашківський, in colloquio).

Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення "Дуб-Вулик" (див. рис. 2: b; рис. 4: 1). Розташування: Київська область, Вишгородський район, 2,3 км на південь від села Обуховичі. Координати: 50.94222°N, 29.78843°E. Проектована пам'ятка природи розташовується на території Обуховицького лісництва, при дорозі від лісництва до колишнього Смолзаводу. Вона являє собою вікове дерево дуба звичайного *Quercus robur* 375 см в обхваті та 25 м заввишки. Дуб дуплястий. На висоті 4,8 м, на місці зламані крупної гілки, розташовується невеликий отвір дупла. В дуплі у 2024 році була виявлена колонія рідкісної поліської темної бджоли (*Apis mellifera mellifera* L.). Саме ця особливість дуба покладена в основу назви проектованої пам'ятки природи. В ході обстеження 14 вересня 2024 року під дубом був виявлений гриб грифола листувата *Grifola frondosa* (Dicks.: Fr.) Gray (Червона книга..., 2009а).

Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення "Дуб Кузьми" (див. рис. 2: a; рис. 4: 3). Розташування: Київська область, Вишгородський район, 1,75 км на північний схід від села Обуховичі. Координати: 51.01328°N, 29.81391°E. Проектована пам'ятка природи знаходиться в урочищі "Ніновичі", на місці садиби, в якій жив лісник Кузьма Макарович Ігнатенко (останній житель хутора Ніновичі). Цю місцевість останнім часом тамтешні жителі називали "коло Кузьми". Саме тому ми назвали пам'ятку "Дуб Кузьми". Вона являє собою вікове дерево дуба звичайного *Quercus robur* 310 см в обхваті.

Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення "Зінчин Дуб" (див. рис. 2: c; рис. 4: 5). Розташування: Київська область, Вишгородський район, 1,75 км на схід від села Шевченкове. Координати: 50.94652°N, 29.70564°E. Проектована пам'ятка природи розташовується в урочищі Городище, неподалік від власне середньовічного городища, яке носить назву "Зінчине". Проектована пам'ятка природи являє собою вікове дерево дуба звичайного *Quercus robur* 3,69 м в обхваті.

Висновки

Проведені нами дослідження, в основному протягом 2024 року, показали високу природоохоронну цінність околиць села Обуховичі. За результатами досліджень пропонується створити 10 нових заповідних об'єктів загальною площею 160,63 га, в тому числі 3 ландшафтних заказники місцевого значення ("Зінчина Лоза", "Ніновичі", "Долина пам'яті Максима Козачини") та 7 пам'яток природи місцевого значення ("Діброва на розі", "Станішівський Курган", "Станішівський дуб", "Грабський дуб", "Дуб-Вулик", "Дуб Кузьми" та "Зінчин Дуб"). Створення цих об'єктів дозволить взяти під охорону вісім вікових дерев, 12 видів судинних рослин (гніздівка звичайна *Neottia nidus-avis*, зозульки м'ясо-червоні *Dactylorhiza incarnata*, коручка болотяна *Epipactis palustris*, коручка чемерникоподібна *E. helleborine*, лілія лісова *Lilium martagon*, любка дволиста *Platanthera bifolia*, любка зеленоквіткова *P. chloranta*, (Червона книга України), наперстянка велика *Digitalis grandiflora*, образки болотяні *Calla palustris*, плаун булавоподібний *Lycopodium clavatum*, синюха голуба *Polemonium caeruleum*, чемериця зеленоцвіта *Veratrum lobelianum* (Червоний список Київської області)), 1 вид грибів (грифола листувата *Grifola*

frondosa (Червона книга України)) та 8 видів тварин (бобер європейський *Castor fiber*, лось звичайний *Alces alces*, джміль яскравий *Bombus pomorum*, дозорець-імператор *Anax imperator* і стрічкачка блакитна *Catocala fraxini* (Червона книга Україна), болотяна черепаха європейська *Emys orbicularis*, жаба гостроморда *Rana arvalis* та ящірка прудка *Lacerta agilis* (Додаток 2 Бернської конвенції)). Окрім того, під охорону підпадатимуть 6 біотопів, включених до Резолюції № 4 Бернської конвенції (D5.2 Зарості крупних осокових переважно без застою води; E2.2 Рівнинні та низькогірні сінокісні луки; G1.A1 Ліси *Quercus – Fraxinus – Carpinus betulus* на евтрофних і мезотрофних ґрунтах; G1.41 Заболочені вільхові ліси на некислому торфі; G1.7 Термофільні листопадні ліси; G1.11 Прирічкові вербові ліси). Мабуть, це далеко не повний перелік об'єктів охорони, які зустрічаються в складі описаних 10 перспективних заповідних об'єктів, позаяк дослідження біорізноманіття знаходяться лише на початковій стадії. Власне, неповним є сам перелік цінних природних територій, важливих для заповідання, оскільки частина території потребує подальших обстежень, що плануються у наступні роки.

Подяки

Автори вдячні ГО "Українська природоохоронна група" за організацію експедиційних досліджень в рамках проєкту "Creation of Protected Areas in Ukraine" за підтримки Foundation de France. Також висловлюємо щиру подяку місцевим жителям В'ячеславу Лугині, Василю Михайленку, Андрію Моторному, Миколі Оденюку, Ігорю Рашківському, Володимирі Семку, Івану та Сергію Туркевичам, Валентину Денисенку, Віктору та Ніні Терещенкам, Миколі та Олені Шевченкам, Марії Мойсієнко за різнобічну допомогу у проведенні польових досліджень.

- Барановський В.А. Україна. Еколого-географічний атлас. Атлас-монографія. К. : Варта, 2006. 220 с.
- Бондарчук В.Г. Геологія України. Київ : Вид-во АН УРСР, 1959. 832 с.
- Василюк О., Костюшин В., Норенко К., Плига А., Прекрасна Є., Коломицев Г., Фатікова М. Природно-заповідний фонд Київської області. Київ : НЕЦУ, 2012. 338 с.
- Григора І.М., Воробйов Є.О., Соломаха В.А. Лісові болота Українського Полісся (походження, динаміка, класифікація). Київ : Фітосоціоцентр, 2005. 415 с.
- Дідух Я.П., Шеляг-Сосонко Ю.Р. 2. Геоботанічне районування України та суміжних територій. *Укр. ботан. журн.* 2003. Том 60, №1. С. 6–11.
- Геоботанічне районування Української РСР. Київ : Наук. думка, 1977. 343 с.
- Закон України "Про природно-заповідний фонд України". Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1992, № 34. С. 502.
- Каталог річок України / уклад. Г. І. Швець, Н. І. Дрозд, С. П. Левченко; відп. ред. В. І. Мокляк. Київ : Видавництво АН УРСР, 1957. 192 с.
- Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (Берн, 1979 рік). Київ : Вид. Мінекобезпеки України, 1998. 76 с.
- Мойсієнко І.І., Костюшин В.А., Василюк О.В. Наукове обґрунтування необхідності створення об'єкта природно-заповідного фонду – заказника місцевого значення "Станішівські Луки" / Науковий звіт. Київ : ГО "Українська природоохоронна група", 2018. 33 с.
- Національний каталог біотопів України. За ред. А.А. Куземко, Я.П. Дідуха, В.А. Онищенко, Я. Шеффера. Київ : ФОП Клименко Ю.Я., 2018. 553 с.
- Офіційні переліки регіонально рідкісних рослин адміністративних територій України (довідкове видання) / Укладачі: докт. біол. наук, проф. Т.Л. Андрієнко, канд. біол. наук М.М. Перегрим. Київ : Альтерпрес, 2012. 148 с.
- Фіторізноманіття Українського Полісся та його охорона / Під. заг. ред. Т.Л. Андрієнко. Київ : Фітосоціоцентр, 2006. 316 с.
- Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я.П. Дідуха. Київ : Глобалконсалтинг, 2009а. 912 с.
- Червона книга України. Тваринний світ / за ред. І.А. Акімова. Київ : Глобалконсалтинг, 2009б. 600 с.
- Moysiienko I, Baranskyi O, Didukh Y, Didenko V, Dyrenko N, Hrad Y, Kostikov I, Shapoval V (2024). Records of vascular plants from the surroundings of Obukhovychi village in 2024 (Vyshgorod District, Kyiv Region, Ukraine). Version 1.2. Kherson State University. Occurrence dataset <https://doi.org/10.15468/9zpp39>
- Rulikowski E. Iwankow. *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*. Т. 3. Warszawa : nakł. Filipa Sulimierskiego i Władysława Walewskiego, 1882. S. 315.

Received: 10 November 2024 / Revised: 9 December 2024 / Accepted: 30 December 2024